

Domov důchodců Ústí nad Orlicí
Cihlářská 761, 562 01 Ústí nad Orlicí

MĚSÍČNÍK

DOMOVA DŮCHODCŮ
Ústí nad Orlicí

5. ČÍSLO/ KVĚTEN 2025
PO PŘEČTENÍ, PROSÍM, PŘEDEJTE DALŠÍMU
OBYVATELI!

MILÉ ČTENÁŘKY, MILÍ ČTENÁŘI,

Květen je měsíc lásky, květů, vůně, čas prvních teplých dní a jarních zvyků, jako je třeba stavění májky.

Na zahrádkách začínají nebo někde už jsou v plném proudu jarní práce.

Květen je jarní měsíc, už jeho název napovídá, že kyticky na zahrádkách svou barevností potěší snad každé oko. Sluníčko nám svítí víc a víc, hřeje a hladí nás svými paprsky.

V květnu také slaví svátek všechny maminky.

V tomto Měsíčníku si můžete přečíst pravidelné pranostiky, prvomájové tradice a zvyky a další zajímavosti.

Sluníčkovou jarní náladu a pěkné počteníčko přejí

*Dana Matoušková a Eva Plívová Vaše
sociální pracovnice*

CO NÁS ČEKÁ V KVĚTNU

v úterý 6. 5. 2025 od 13.30 hod. v tělocvičně

MUZIKOTERAPIE S VĚRKOU - přijďte si zanotovat známé lidové písničky do tělocvičny ve 4. patře budovy B.

v pondělí 12. 5. 2025 od 13.00 hod. v jídelně

VYSTOUPENÍ DĚTÍ Z MŠ NA VÝSLUNÍ - nenechte si ujít setkání dětí z MŠ na Výsluní a členkami oblastního spolku ČČK, které nám tradičně zavítají při příležitosti oslavy Dne matek.

v úterý 13. 5. 2025 od 9.30 hod. v jídelně

PEČENÍ - Pečeme cukroví na Den rodiny. V případě, že máte svůj rodinný recept, o který byste se s ostatními chtěli podělit, včas jej nahlaste aktivizačním pracovnícím, abychom stihli nakoupit potřebné ingredience.

ve čtvrtek 15. 5. 2025 od 14.30 hod. venku u fontánky/v jídelně

DEN RODINY - Přijďte společně se svými blízkými oslavit Den rodiny. Čeká nás příjemné odpoledne plné zábavy, her, zpěvu a tance. V případě účasti rodinných

příslušníků budeme rádi za drobné občerstvení (např. v podobě rodinného receptu) 😊

ve středu 21. 5. 2025 od 13.30 hod. v jídelně

MÁJOVÁ KAVÁRNIČKA - Zveme Vás na společné posezení u kávy a něčeho dobrého. Hudební vystoupení si pro nás připravila Viktorka Mačková.

v úterý 27. 5. 2025 od 15.00 hod.

SETKÁNÍ PEČUJÍCÍCH (Určeno pro veřejnost a zaměstnance) - Zveme Vás na setkání pečujících o osoby s demencí a společné sdílení příkladů dobré praxe v oblasti denního harmonogramu, denních aktivit, tréninku paměti, aj...

Svoji účast, prosím, potvrďte u: *Mgr. Evy Plíkové, tel.: 734 793 446* *nebo Renaty Hegrové, MBA, tel.: 734 793 449*

**Nezapomínejte na pravidelná cvičení
v tělocvičně vždy od 8. 30 hod.:**

Pondělí – jóga se Šarlotou

Úterý – skupinové cvičení s Mart'ou pro obyvatele
z budovy B

Středa – skupinové cvičení se Šárkou pro obyvatele
z budovy A

Čtvrtek – wellness pro obyvatele z budovy B

Pátek – wellness pro obyvatele z budovy A

**Každou sobotu probíhá od 14 hod. MŠE SVATÁ
v tělocvičně ve 4. patře.**

PRANOSTIKY NA KVĚTEN

- Májová vlažička – naroste travička, májový deštíček – poroste chlebiček.
- Když kvete bez, ať kvete víno.
- Májová kapka platí nad dukát.
- Chladný květen, červen vlašný je pro sýpky, sudy blažný.
- Není-li květen příliš studený, ani mokrý, naplňuje stodoly i sudy.
- Na mokrý květen přichází suchý červen.
- Když se v máji blýská, sedlák si výská.
- Ozývá-li se v květnu často hrom, potom v červnu sotva kdy mrholí.
- Aj, aj, aj, přišel pan máj, teplý, ale hladový.

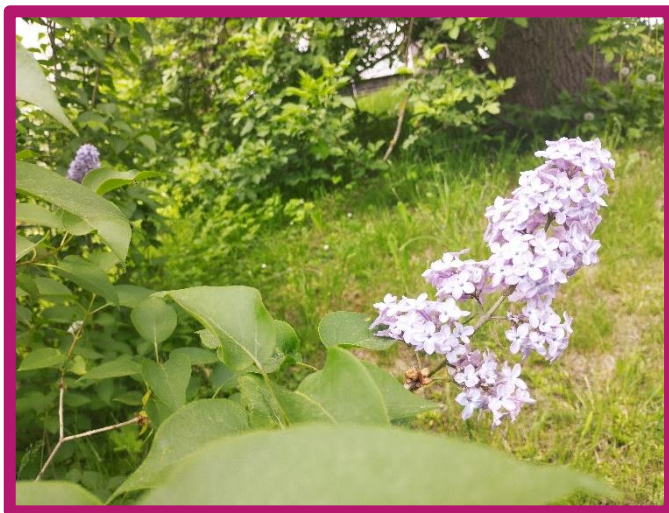
Květen nebo také **máj** je pátý měsíc gregoriánského kalendáře v roce. Má 31 dní.

Už od 13. století je měsíc květen spojen s lidovými oslavami,

např. stavění máje nebo pálení čarodějnic, je považován za měsíc lásky.

1. května je mezinárodní svátek práce a druhou květnovou neděli se slaví svátek matek.

Měsíc květen začíná stejný den v týdnu jako leden příštího roku. Žádný jiný měsíc v běžném roce nezačíná stejným dnem v týdnu

jako květen.

PRVOMÁJOVÉ TRADICE A ZVYKY

Květen je s láskou spojen odnepaměti. Prvomájový líbací zvyk mají mnozí spojený s Karlem Hynkem Máchou, ale májové tradice spojené s láskou a plodností znali už staří Římané, kdy byly spojeny s příchodem jara. Jako svátek zamilovaných je ale český první máj výjimečný. Prvomájové oslavy se v mnoha zemích konají především na počest jara.

A každá země má trošku jiné tradice, i když některé se podobají těm českým. Zvláště ty, které jsou spojeny s láskou. Jaké jsou nejznámější české májové zvyky?

Stavění májek

Večer před prvním májem se na různých místech v obcích stavěly májky, které symbolizovaly především jaro. Jak to kdysi probíhalo a v řadě míst stále probíhá?

Chlapci si pár dnů před prvním májem vybrali vysoký a zdravý strom, který pokáceli (obvykle šlo o břízu). Pak osekali spodní větve a kůru tak, aby zůstal jen vršek.

Ten pak dívky ozdobily velkým věncem z chvojí, ale taky různými pentlemi a vyfouknutými vajíčky. Strom se po ozdobení vztyčil do předem připravené jámy. Ten pak na čarodějnice museli vybraní chlapci hlídat, aby ho někdo ze sousední vesnice nepokácel, nebo dokonce neukradl.

A pokud měl nějaký chlapec vyhlédnutou dívku, postavil před jejím domem menší májku, aby tím dal najevo, že k ní něco cítí.

Chodníčky lásky a malování srdcí

S prvomájovými oslavami lásky jsou spojeny i další tradice, například vysypávání cestiček pískem mezi domy zamilovaných. K vysypávání se používalo i vápno, piliny nebo kukuřičné šustí.

Kromě toho si zamilovaní malovali srdce na vrata nebo si psali nad ránem prvního května různé zamilované nápisy na silnici přímo před dům. Dnes už se chodníčky moc nevysypávají, auta by je rozjezdila. Ale ty nápisy nejsou až tak špatný nápad, zvláště když je nějaký mladý muž stydlivý.

Tanec u májky

Na prvního máje už od rána chodili po vesnici mladí hudebníci a muzikou se snažili všechny obyvatele probudit, hlavně dívky. Takhle celá skupina obcházela celou vesnici, dokud nebyly všechny dívky vzhůru.

Mladí lidé pak tancovali před domy či před májkou. Někde se pro změnu pořádaly závody, kdo vyšplhá nejrychleji na májku.

Líbání pod rozkvetlou třešní

Kdo by neznal tenhle krásný romantický zvyk. Podle etnografů je líbání pod rozkvetlým stromem poměrně nový

zvyk, ze začátku 20. století. Pravděpodobně vznikl ve městech a opravdu v tom zřejmě sehrál svou roli Karel Hynek Mácha a pražský Petřín.

Ovšem polibek pod rozkvetlým stromem byl známý už v pohanské době, kdy byl spojen s přírodou. Tenkrát měl líbajícím se přinést štěstí, lásku a především plodnost.

Jiní tvrdí, že souvisí s májkou, proto se dodnes líbají páry i pod břízou, protože májky bývaly hlavně z bříz. A co je

smyslem tohoto zvyku? Dívka musí být políbená pod rozkvetlým stromem, jinak by do roka uschla. Jestli vás tedy partner políbí pod třešní, jabloní nebo jiným stromem, je to úplně jedno. Hlavní je, že neuschnete.

Svatba v máji, do roka máry

A tuhle májovou pověru znáte? Zní to trošku nesmyslně, že by měla svatba v květnu přinášet smůlu, když je máj považovaný za měsíc lásky. Ovšem dříve takhle striktně dodržovaná pověra měla své rozumové jádro.

Když se totiž lidé vzali v květnu, obvykle žena velmi brzo otěhotněla a v létě, kdy vrcholily práce na poli, mohla snadno potratit. Pokud nepotratila, hrozilo, že miminko počaté v květnu se narodí v zimě, a to také nebyla v tehdejší době žádná výhra. Ani dnes ale téhle pověře tak docela neodzvono, když zavoláte na úřad a budete se ptát na termín svatby, květnové bývají poloprázdne.

A jaké májové zvyky mají v jiných zemích?

Němci mají podobný zvyk jako my Češi. I tam zamilovaní mladí muži malují srdce či svoje iniciály před dům té, po níž touží. V Bulharsku se na prvního máje zapalují ohně a dělá se hluk, v USA se vyrábějí májové košíčky se sladkostmi nebo květinami, které dárci nechají za dveřmi na prahu domu a po zazvonění utečou.

V Anglii se na prvního máje tančí kolem májky a volí se královna máje. Ve Francii se 1. května rozdávají konvalinky, které mají symbolizovat jaro.

Pohled do historie: první kočárek netlačila maminka, ale táhla koza

Jako děti jsme jezdili v kočárku všichni. Jízdu v nich si užívaly i naše maminky a babičky. V dnešní době se bez něj neobejde žádné miminko, ale nebylo tomu tak vždycky. Pojďme si udělat malý výlet do historie těchto pojízdných pomocníků všech rodičů.

Historie kočárků se začala psát v polovině 18. století, kdy první kočárek v roce 1733 vynalezl zahradní architekt William Kent. Vypadal ale jinak, než jak známe kočárky dnes. Byl navržený pro pobavení malého vévody z Devonshire, místo držadla měl opratě a chlapce v něm tahala koza.

Kočárky se od té doby staly módní záležitostí mezi šlechtou v Evropě, zaznamenaly velký úspěch. V té době to byly ještě v podstatě luxusní zdobené zmenšeniny kočárů tažených koňmi. A taky nebyly určeny pro každého, protože dovolit si je mohly jen bohatší rodiny. Na konci 18. století už opratě nahradila držadla, aby mohli kočárek

tlačit rodiče nebo chůva. Několik takových exemplářů si pořídila v roce 1840 dokonce královna Viktorie, čímž kočárky silně zpopularizovala. Tehdejší kočárek měl tříkolový podvozek a proutěnou korbičku s malou stříškou. Děti vždy seděly po směru jízdy.

Důležitým datem v historii kočárků byl také rok 1889. Vynálezce William H. Richardson z Baltimoru si tehdy nechal patentovat polohovatelný kočárek, v němž mohlo dítě poprvé sedět čelem k matce. Pro zvýšení bezpečnosti se snížil podvozek a zavedly se nožní brzdy, aby kočárky s dětmi neujížděly.

Koncem 19. století byl vyroben také nový typ kočárku na vysokém podvozku. A již tyto nejstarší vysoké kočárky se vyráběly nejen na dřevěných loukot'ových kolech, ale též kolech kovových, s drátěným výpletem a pryžovou obručí a s pružným ocelovým podvozkem.

V čem jezdili naši předci?

A jaké byly oblíbené typy kočárků u nás v minulém století? Bezesporně mezi ně patřily dřevěné trakářky, jedny z typů sportovního kočárku. Typická jsou pro ně dvě velká kola s drátěným výpletem a čtyři opěrné nohy, z nichž přední

bývaly později navíc opatřené malými kolečky pro lepší manipulaci s kočárkem. Běžně se užívaly až do 20. let 20. století.

Za zmínku stojí také promenádky. Ty patřily k nejhonosnějším kočárkům, byly krásně zdobeny množstvím volánků a krajkou. Měly však jednu nevýhodu - rodiče je rádi využívali též jako interiérovou kolébku, ovšem s kočárkem si z procházek do domácnosti přinášeli také špínu a prach z ulice, což se nelíbilo dětským lékařům. Starší generace si vzpomenu na kočárky označované jako kukaň. Tento typ kočárku s nesklopnou zasouvací střechou se poprvé objevil již ve 30. letech 20. století, oblíbený byl ale také v poválečné době. Běžné kukaně maminky používaly až do 50. let minulého století. Nejstarší kukaně se vyplétaly z proutí, za 2. světové války z papírových provázků nebo slámy. Od 50. let pak z PVC bužírky. U nás je vyráběla česká firma Liberta.

Technická vylepšení

V polovině 30. let 20. století se objevil na scéně také nový typ odlehčeného kočárku s koženkou napnutou v kovovém rámu. Navíc byl skládací a zaneprázdněné maminky také

ocenily jeho snadnou údržbu. Tyto kočárky, označované jako prošívané, měly korby obdélníkového tvaru, s postupem času se však zaoblovaly.

Víte čemu se říkalo osmipérák? Dalšímu oblíbenému typu kočárku, který dětem v době před druhou světovou válkou přinesl pohodlí díky proslulému bočnímu pérování pomocí osmi pružin.

A když jsme u odpružení... V sedmdesátých letech minulého století se výrobci vrátili ke kočárkům s vysokými koly a řemínkovým odpružením. V té době se vyráběly kočárky v pestrých barvách a korbička se dala oddělit od podvozku. Rozmach zaznamenaly také takzvané „dvojkombinace“ – ty umožňovaly udělat pro větší děti z klasického kočárku sportovní verzi

Krkonošský národní park – kouzelná příroda českých nejvyšších hor

Krkonoše jsou nejvyšším pohořím České republiky a patří také k nejstudenějším místům u nás. **17. května roku 1963** tu byl díky výjimečným přírodním hodnotám, rozmanité krajině a bohaté historii založen nejstarší český národní park.

Kouzelné hory, kterým vládne bájný Krakonoš, nabízejí návštěvníkům vyhlášená zimní střediska s kvalitními lyžařskými areály, udržované běžecké tratě a samozřejmě ideální sněhové podmínky, panující zpravidla od konce listopadu až do konce dubna. V létě patří Krkonoše milovníkům vysokohorské turistiky, na něž čeká 800 km značených turistických tras a cyklostezek. České chráněné území sousedí se stejnojmenným národním parkem v Polsku a společně vytvářejí biosférickou rezervaci zapsanou na seznamu UNESCO. Nachází se zde nejvyšší hora České republiky Sněžka (1602 m) s kaplí sv. Vavřince a novou budovou poštovny.

Roku 1986 byl park rozšířen o ochranné pásmo, později pak rozdělen do tří zón – přísná přírodní, řízená přírodní a okrajová. Roku 1992 byly oba národní parky na české i polské straně společně zařazeny do sítě biosférických rezervací UNESCO. Pro svou ochrannou funkci i vzácné výskyty fauny či flory byl KRNAP zahrnut jako ochranné místo. V roce 2004 tak byla vyhlášena např. Ptačí oblast Krkonoše, která zahrnuje celý Krkonošský národní park a vybrané části jeho ochranného pásma, ve kterých je chráněno 7 druhů ptáků. Toto území bylo také v roce 2004 navrženo jako evropsky významná lokalita s 21 typy stanovišť, 4 druhy rostlin a 2 druhy živočichů, které se staly předměty ochrany.

Skrz celý národní park vedou těmi nejzajímavějšími místy vycházkové a naučné stezky, jako např. Rýchory, na Černohorském rašeliništi, v Čertově dole atd. Po celém parku jsou rovněž rozmístěny informační tabule, kde jsou představeny zajímavosti z okolí, z fauny i flory. Pro invalidy je pak určena vycházková stezka v Janských Lázních. V KRNAPu byla vybudována také první cyklistická stezka.

Projít se můžete také k prameni Labe, vysvěceného v roce 1684 a hojně turisticky navštěvovaného po celý rok.

Kromě samotné přírody je navštěvováno také Krkonošské muzeum v Jilemnici, založené již v roce 1891. Pobočky muzea pak můžete vidět ve Vrchlabí, Harrachově či Pasekách nad Jizerou. Muzeum představuje expozice zachycující historický vývoj a lidovou kulturu západních Krkonoš. Najdete zde mj. unikátní, 200 let starou přízi, dále např. Metelkův mechanický betlém. Muzeum rovněž mapuje počátky českého lyžování. Kromě toho zde probíhají četné výstavy v návaznosti na stálé expoziční bloky.

Krkonoše se svými hlubokými lesy tvořily součást Království českého. Od neolitu byly osídleny slovanskými kmeny. Již v roce 1241 bylo benediktýny založeno vrchlabské proboštství. Přes hřebeny vedly dvě významné obchodní stezky. Objevení rud a drahých kamenů v 16. stol. přilákalo mnoho cizinců – vznikla i legenda o Krakonošovi. Dolování sem přivedlo i důlního odborníka Kryštofa z Gendorfu, podporovaného Habsburky, který ovládl celé území Krkonoš. S dolováním se rozšířilo i sklářství –

dodnes jsou světoznámé sklárny např. v Harrachově. S úpadkem dolování se na vykácených holinách vyvíjela stavba hospodářských staveb, vznikla tak Luční bouda, Martinovka a Brádlery boudy. K těm později přibýly i další, později více užívané jako turistické boudy. Proti povodním na Labi byla r. 1914 dostavěna údolní přehrada u Špindlerova Mlýna. Vznikem Československa po I. světové válce se německá buržoasie chtěla separovat, ale pohraničí bylo obsazeno československou armádou. S hrozbou nacismu se začaly budovat na hraničním hřebeni pevnůstky pro obranu. Některé jsou k vidění dodnes.

TRÉNUJEME PAMĚŤ

Přelom dubna a května lidé slaví jako definitivní odchod zimy, probuzení přírody a příchod teplého a úrodného období. První květnový den je pak tradičně chápán jako svátek lásky a lidových oslav jara. Víte ale, proč lidé na návsích staví májky? A proč je v Česku květen spojený se Svátkem práce? I o tom je prvomájový kvíz

1. Když se řekne 1. Máj, mnohým se vybaví již klasická báseň Karla Hynka Máchy - Máj. Pamatujete si, ve kterém roce ji básník napsal?

- a) 1853
- b) 1836
- c) 1857

2. U zmíněného prozaika a básníka ještě chvíli zůstaneme. Kde v Praze najdete pomník Máchy, u kterého se hlavně na 1. máje scházejí zamilovaní?

- a) Na Petříně
- b) Na Vyšehradě
- c) V Královské zahradě na Hradčanech

3. Kde by se zamilovaní měli na 1. máje políbit?

- a) Pod kterýmkoli rozkvetlým stromem
- b) Pod rozkvetlou višní
- c) Pod rozkvetlou třešní

4. Už 30. dubna začíná majáles, studentské oslavy příchodu máje. Víte, odkdy je tato tradice doložena?

- a) Od počátku 30. let 20. století
- b) Od 13. století
- c) Od 15. století

5. Vztyčené májky lze dodnes vidět na návších mnoha českých a moravských obcí. Víte, co symbolizují?

- a) hojnost
- b) plodnost a ochranu před zlými silami
- c) obrodu přírody

6. Tipnete si, odkud pochází nejstarší dochovaný záznam o vztyčení májky?

- a) z Hořejších Kunčic
- b) z Hornácka
- c) z Prahy

7. Máje se staví téměř v celé Evropě, ne však ve stejný den. Kdy jindy se s nimi lze setkat?

- a) V den podzimní rovnodennosti
- b) V Den díkůvzdání
- c) O letním slunovratu

8. K noci, kdy se z dubna stává květen, se váže spousta lidových pověr a zvyků. Jak se jí říká?

- a) Svatoplukovská noc
- b) Svatojakubská noc
- c) Filipojakubská noc

9. Proč mají dívky na 1. máje dostat polibek?

- a) Polibek má ženě zaručit krásu a mládí.
- b) Polibek má rodině dívky přinést hojnou úrodu.
- c) Polibek má páru přinést věčnou lásku.

10. Na 1. máje měl podle tradice muž šanci projevit ženě náklonnost. Jak?

- a) Před dům jí postavil malou májku.
- b) Pod obecní májkou ji požádal o tanec.
- c) Na dveře domu, kde jeho vyvolená žila, pověsil větev rozkvetlé třešně.

11. I přes romantiku května by se podle pověr v tomto měsíci měli lidé obloukem vyhýbat jedné společenské akci. O jakou událost jde?

- a) plesy
- b) pohřby
- c) svatby

12. 1. květen neboli 1. máj je spojený i se svátkem práce. Jedná se o jeden ze čtrnácti svátků v česku, který je uznáván po celém světě. Víte, kdy vznikl?

- a) v roce 1872
- b) v roce 1954
- c) v roce 1886

13. A kdy se svátek práce dostal do Česka?

- a) v roce 1901
- b) v roce 1890
- c) v roce 1949

14. Svátek práce byl nejvýznamnějším svátkem komunistického režimu. Jak probíhaly jeho oslavy?

- a) V tento den byly ve všech městech a obcích organizovány masové prvomájové průvody,

kterých se museli de facto povinně účastnit žáci, studenti a pracující místních závodů.

- b) Každý měl pracovní volno a mohl si užít odpočinek.
- c) Lidé si zdobili dveře květinovými věnci a za okna si povinně vystavovali portréty Karla Marxe, Bedřicha Engelse, V. I. Lenina nebo Klementa Gottwalda.

Správné odpovědi: 1b; 2a; 3c; 4c; 5b; 6c; 7c; 8c; 9a; 10a; 11c; 13b; 14a;.

SMĚJEME SE

„Co se stalo s tím krásným mladým mužem, který ti každý den nosil květiny?”

„Vzal si květinářku.”

.....

Dva kamarádi ze střední se potkají po několika letech.

„Tak si představ, Jirko, že jsem se nedávno oženil. Má žena je sice o pět let starší, ale to mi nevadí.”

„O pět let? To nic není, to je krásný věk. To moje je starší o dvacet pět let.”

„O tolik? Není to trochu moc?”

„Je, no, taky se to stalo omylem.”

„Jak omylem?”

„Chtěl jsem ji požádat o ruku její dcery, ale ona mě nenechala tu větu dokončit.”

.....

„Tati, proč všechny pohádky končí svatbou?”

„Protože po svatbě pohádka končí!”

.....

On: „Už ti někdo někdy řekl, že jsi nejkrásnější na světě?”

Ona zamilovaně vydechne: „Ne, ještě nikdo!”

On: „Myslel jsem si to...”

JAK JSME SE MĚLI V DUBNU

Trávili jsme hodně času venku na sluníčku. Zpívali jsme na muzikoterapii a pomáhali v kuchyni.

Hráli jsme
různé
společenské
hry a tvořili
jsme
v keramické
dílně.

Pletli jsme
pomlázky
z vrbového
proutí.

Zdroje:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Kv%C4%9Bten>

<https://www.e-pocasi.cz/pranostiky-na-kveten/>

<https://www.vlasta.cz/inspirace/prvni-maj-vznik-svatek-lasky-cas-polibek-majove-tradice-zvyky-majka/>

<https://www.kudyznudy.cz/aktivity/krkonosky-narodni-park>

<https://www.denik.cz/miminka-zajimavosti/miminka-kocarky-historie-osmiperak-trakarek-promenadky.html>

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/kviz-prvni-maj/r~b48d7e08e59911ed82b7ac1f6b220ee8/>

<https://blog.hubatacernoska.cz/novinky/vtipy-o-lasce>

Privítali jsme Rej čarodějnic.
K tanci a poslechu nám hrála
skupina Nahonem ☺

